

УДК 332.1:338.1

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ РЕГІОНУ ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Стєна Т.С.

ASSESSMENT OF SOCIO-ECONOMIC STATUS OF THE REGION AND OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF TRANSPORTATION

Stjena T.S.

У статті на основі аналізу динаміки обсягів та індексу промислової продукції по Луганській області проаналізовано стан та визначено проблеми соціально-економічного розвитку регіону. Доведено, що реалізація економічних інтересів регіону залежить від рівня розвитку сфери виробництва матеріальних та нематеріальних благ, а також рівня розвитку виробничої та соціальної інфраструктури. Здійснено порівняльний аналіз положення Луганської області по відношенню до інших областей на підставі показників рівня заробітної плати та реалізації у розрізі видів економічної діяльності. Виокремлено фактори що впливають на соціально-економічний стан області та оцінено економічний ефект транспортних перевезень в соціальній сфері.

Ключові слова: економіка регіону, економічні процеси, соціально-економічний стан, транспортні перевезення, система факторів, соціальні та економічні інтереси.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвиток України суттєво залежить від економічних процесів у регіонах, так саме як і розвиток окремих регіонів цілком регулюється прийнятими загальнодержавними рішеннями. Саме тому недостатньо адаптовані постанови, закони, укази, тощо, неоднозначно відбиваються на розвитку окремих регіонів.

Проблеми кожного з учасників загальної системи, чи окремих суб'єктів є не простим відображенням впровадження таких законів, а спробою адаптувати такі норми до особливостей кожного регіону. Тому найбільш актуальним є дослідження та аналіз кожної зі сфер життєдіяльності регіону, зокрема транспортних перевезень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні теоретико-методологічні основи досліджень теоретичних і практичних аспектів функціонування економіки регіону, а перед усім вивчення природи його економічних інтересів та їхніх особливостей заклали А.Вебер, Г.Гегель, П.Гольбах, К.Маркс, Ф.Енгельс, А.Сміт. Динаміка активізації проведення економічних реформ стимулювала зацікавленість проблемами інтересів та економічним ро-

звитком регіонів багатьох вітчизняних вчених – економістів, таких як Б.М. Данілішин, М.І. Долішній, С.І. Дрогунцов, І.І. Лукінов, Я.Б.Олійник, В.І.Павлов, В.М. Трегобчук, М.І. Фашевській, М.А. Хвесік, Н.Г. Чумаченко. Але разом з цим багато проблем, що стосуються дослідження впливу транспортних перевезень на підвищення соціально-економічного розвитку регіону потребують подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження проблем економіки регіону на прикладі аналізу сучасного стану економічного розвитку Луганської області в системі економічних інтересів держави; оцінювання потенціалу ефективності від транспортних перевезень.

Матеріали та результати дослідження. Для дослідження сутності економічного стану регіону слід розглянути кінцеві результати регіональної політики, у межах якої відбувається відтворення умов життєдіяльності області, які повинні бути спрямовані на підвищення рівня життя населення, шляхом прискореного розвитку пріоритетних напрямків.

Конкретизуючи інтереси певного регіону слід враховувати багато факторів впливу на процес економічного розвитку, а саме територіальна та соціально-економічна локалізація, структура механізму реалізації економічних процесів, на які в свою чергу впливають складові: ресурсний потенціал області, організаційно-правові умови та фінансово-бюджетна система, потужність у виробництві споживчих благ, обсяг людського капіталу, і насамперед економічна політика держави.

Реалізація економічних інтересів області в першу чергу залежить від рівня його економічного розвитку, зокрема від рівня розвитку сфери виробництва матеріальних та нематеріальних благ, а також рівня розвитку виробничої та соціальної інфраструктури.

В останні роки Луганська область втратила статус промислового центру, тенденція соціально-економічного розвитку характеризується зниженням

основних показників господарсько-економічної діяльності. Протягом останніх років слід відзначити спад промислового виробництва Луганської області, індекс промислової продукції в 2014 р. склав 58%, реалізовано промислової продукції на 46 134,2 млн. грн., що складає 63% обсягу реалізації 2013 р. (рис. 1).

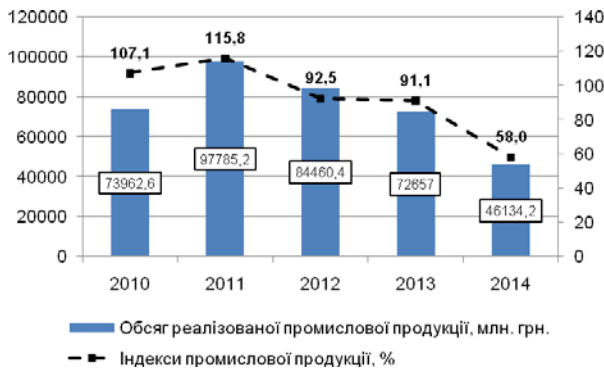

Рис. 1 Динаміка обсягу та індексу промислової продукції по Луганській області [3, 4]

Аналізуючи структуру вироблюваної продукції рис. 2 слід зауважити наступне:

- високою є частка виробництва та розподілу електроенергії, газу та води – разом 17,8% (Луганська ТЕС, Міжрайгаз, ТОВ «Луганськвода»), що в сучасних умовах не можна назвати сучасним і високотехнологічним виробництвом, по суті – це та ж сировина;

- украй низька доля продукції легкої промисловості – 0,6%, та харчової – 3,8%;

- доля металообробки та машинобудування можна назвати оптимальною – відповідно 30,9% та 10,8%.

Із загального обсягу промислових підприємств Луганського регіону, які забезпечують виробництво основного обсягу реалізованої промислової продукції слід відзначити: «Луганський м'ясокомбінат», «Лугцентрокуз ім. С.С. Монятовського», «Трансмаш», «Лугансктепловоз», «Сталь», «Луганське енергетичне об'єднання», «Луганська ТЕС», «Регіональні електричні сеті» [1].

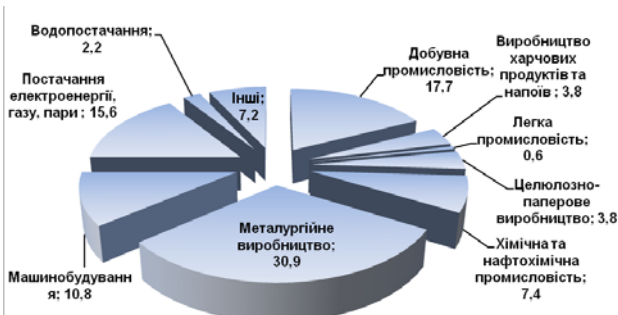

Рис. 2. Реалізація промислової продукції по Луганській обл. у 2014 р.,% [3]

Для Луганського регіону на протязі останніх років характерно позитивне значення сальдо зовні-

шньоекономічної діяльності, обсяг експорту значно перевищує обсяг імпорту – в 1,7-1,9 раз. У товарній структурі експорту суттєву частку складають залізничні локомотиви, котли, металовироби – 79%, частка продукції легкої та харчової промисловості незначна.

Досліджуючи соціальну інфраструктуру та рівень життя населення слід зазначити, що в 2014 р. Луганська область займала 5 місце в Україні по такому показнику розвитку регіонів як середньомісячна заробітна плата серед усіх областей [4] (рис. 3).

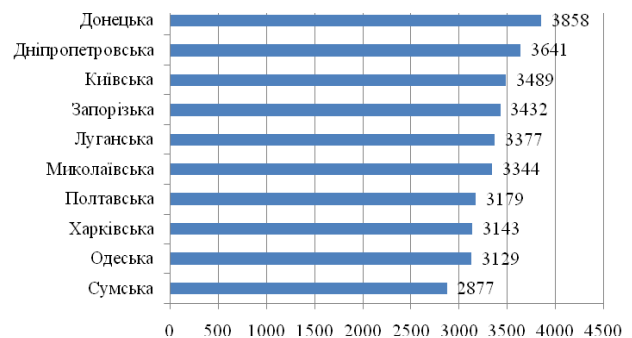

Рис. 3. Порівняльне положення Луганської області по відношенню до інших областей стосовно рівня заробітної плати [4]

В табл. 1 наведено дані про динаміку росту заробітної плати по видах діяльності. Згідно статистичних даних найбільш зріс рівень заробітної плати по таких видах діяльності, як постачання електроенергії, газу та пари – в 2,1 рази, у сфері транспорту та зв'язку – 1,7 разів, у сфері торгівлі – в 1,69 рази, переробна промисловість – 1,67 разів. Якщо проаналізувати такий вид діяльності як транспорт та зв'язок – то не можна казати про значне зростання рівня заробітної плати, хоча, як зазначено вище, сприятливе географічне розташування по відношенню до території Росії, зростання обсягів експорту – імпорту товарів повинно було вплинути на розвиток цієї сфери. За перше півріччя 2012 року підприємствами автомобільного транспорту м. Луганська доставлено 0,3 млн т вантажів, що на 18% більше, ніж за аналогічний період попереднього року, найбільших обсягів експортних поставок надано в Російську Федерацію – 65,5%, Білорусь – 6,2%, Великобританію – 3,37%, Німеччину – 2,9%, Францію – 1,4%; імпортованих – Росія – 58,0%, Китай – 17,7%, Німеччина – 5,6%, Франція – 1,9% [2,3,4]

Все викладене вище дозволяє зробити висновок, що одним із пріоритетних завдань економіки Луганського регіону повинно бути створення умов для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію реального сектора економіки, а також формування сприятливого соціального розвитку [6]. Цього можна досягнути завдяки наступним варіантам розвитку господарського комплексу:

Таблиця 1
Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності по Луганській області за 2007-2011 роки (грн.) [3]

	2010	2011	2012	2013	2014	% роста 2014 р. до 2010 р.
Усього	2271	2742	3090	3337	3377	148,7
Сільське господарство	1495	1742	1867	2126	2249	150,4
Промисловість	2801	3499	3887	4215	4099	146,3
Добувна промисловість	3641	4650	5048	5499	5348	146,9
Переробна промисловість	2246	2739	3112	3300	3745	166,7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	2466	2991	3447	3721	5286	214,4
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1973	2284	2456	2590	2866	145,3
Будівництво	1930	2496	2624	2874	2553	132,3
Торгівля	1369	1678	1870	1937	2310	168,7
Транспорт та зв'язок	2297	2724	3037	3308	3910	170,2
Тимчасове розміщення й організація харчування	1157	1327	1510	1676	1380	119,3
Інформація та телекомунікації	2199	2588	2650	2903	2460	111,9
Фінансова та страхова діяльність	3203	3818	4241	4365	4117	128,5
Операції з нерухомим майном	1275	1505	1709	1894	1840	144,3
Освіта	1799	1996	2397	2564	2486	138,2
Охорона здоров'я	1556	1713	2171	2338	2257	145,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1648	2296	2403	2604	2938	178,3

- необхідно відновити обсяги виробництва легкої та харчової промисловості, з урахуванням імпортозаміщення. Цьому сприятиме значна чисельність населення міста та області (2,3 млн ч) – ринок збуту; наявність незайнятого населення працездатного віку; наявність кваліфікованих кадрів середнього віку; зниження темпів скорочення чисельності населення міста, збережена система підготовки робочих кадрів; наявність розвиненої інфраструктури роздрібно-торгівлі для забезпечення населення міста та області продукцією вітчизняного виробництва; наявність розвиненої мережі торгових підприємств для налагодження фірмової торгівлі.

- розглянути можливість пріоритетного розвитку такого напрямку машинобудівництва, як виробництво горно-шахтного устаткування.

- розвиток ринку нефінансових послуг, цьому сприятиме наявність значної кількості підприємств (20417) та фізичних осіб-підприємців (27809), наявність університетів, які проводять підготовку спеціалістів в багатьох напрямках.

- враховуючи географічне розташування міста має сенс розглянути створення логістичного центра.

Висновки. Досліджуючи основні фактори впливу на розвиток економіки регіону слід ще раз зауважити, що процес реформування економіки неможливий без створення сприятливих умов для повноцінного розвитку не тільки економічного та інвестиційного, а й соціального капіталу регіону. Для досягнення поставленої мети а також практичного втілення результатів дослідження необхідно ефективно використовувати наявний потенціал регіону та упроваджувати методи підвищення конкурентоспроможності та розвитку господарського комплексу Луганської області.

Подальші дослідження передбачають розкриття методикою аналізу впливу розвитку галузі транспортних перевезень на зростання соціально-економічного розвитку регіону.

Л і т е р а т у р а

1. Концепція сталого розвитку міста Луганська. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://gorod.lugansk.ua/investments/strategy/158-konceptiya-strategiyi-stalogo-rozvitku-mista.html>
2. Луганск отстаёт по уровню зарплат от городов области. Владимир Разумцев «Схид.info» [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://vostok.ru.org.ua /2010-11-27-18-12-18/6241-news.html>
3. Офіційний сайт Головного управління статистики в Луганській області. – Режим доступу: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Статистичний збірник «Регіони України» 2014. Ч. I За ред. О.Г. Осауленка, відп. за випуск Н.С. Власенко. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 286 с.

References

1. Konceptija stalogo rozvytku mesta Lugansk'a. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu <http://gorod.lugansk.ua/investments/strategy/158-konceptiya-strategiyi-stalogo-rozvitku-mista.html>
2. Lugansk otstaet po urovnju zarplat ot gorodov ob-lasty. Vladymyr Razumcev «Shid.info» [Elektronnyj re-surs]. Rezhym dostupu <http://vostok.ru.org.ua /2010-11-27-18-12-18/6241-news.html>
3. Oficijnyj sajt Golovnogho upravlinnja statystyky v Lugansk'ij oblasti. – Rezhym dostupu: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua>
4. Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Statystychnyj zbirnyk «Regiony Ukrainy» 2014. Ch. I Za red. O.G. Osaulenka, vidp. za vypusk N.S. Vlasenko. – K.: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014. – 286 s.

Стена Т.С. Оценка социально-экономического состояния региона и возможности развития транспортных перевозок

В статье на основе анализа динамики объемов и индекса промышленной продукции по Луганской области проанализировано состояние и определены проблемы социально-экономического развития региона. Доказано, что реализация экономических интересов региона зависит от уровня развития сферы производства материальных и нематериальных благ, а также уровня развития производственной и социальной инфраструктуры. Осуществлен сравнительный анализ положения Луганской области по отношению к другим областям на основании показателей уровня заработной платы и реализации в разрезе видов экономической деятельности. Выделены факторы влияющие на социально-экономическое состояние области и оценен экономический эффект транспортных перевозок в социальной сфере.

Ключевые слова: экономика региона, экономические процессы, социально-экономическое положение, транспортные перевозки, система факторов, социальные и экономические интересы.

Stjena T.S. Assessment of socio-economic status of the region and opportunities for the development of transportation

In article on the basis of analysis of dynamics of volumes and index of industrial production in the Luhansk region analyzed the status and the problems of socio-economic development of the region. It is proved that the realization of economic interests of the region depends on the level of development of sphere of production of tangible and intangible benefits, as well as the level of development of production and social infrastructure. Provided a comparative analysis of the status of Luhansk region in relation to other areas on the basis of indicators of the level of wages and implementation in the context of economic activities. Separated factors affecting the socio-economic condition of the region and assessed the economic impact of transportation in the social sphere.

Keywords: regional economy, economic processes, socio-economic status, transportation, system factors, social and economic interests.

Стена Т.С. аспірант кафедри «Банківської справи і фінансової безпеки» Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
tanya_pele@mail.ru

Рецензент д.е.н., професор Бузько І. Р.

Стаття подана 28.01.2015